

2026

Kommuneplanens **Samfunnsdel**

Vedtatt av kommunestyret XX.XX.XXXX

Telefon 38 37 90 00
info@sirdal.kommune.no
www.sirdal.kommune.no

Kommune nr.: 4228
Org. nr. 964 964 165

Sirdal

Innhold

Ordføreren har ordet	3
Innledning.....	4
Kort om Sirdal	6
Å sette spor.....	7
Sirdals samfunnsutfordringer.....	8
Demografi.....	10
Tilgang på kompetanse og arbeidskraft.....	12
Forventningsgapet.....	14
Knapphet på arealressurser	16
Arealstrategi	17
Planens rolle og virkeområde	18

Ordføreren har ordet

Innledning

Om kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens overordnede strategiske dokument. Den setter retning for hvordan kommunen skal utvikles og fungerer som et styringsverktøy for både politiske prioriteringer og administrativt arbeid. Samfunnsdelen skal ikke detaljstyre, men formulere mål, strategier og prioriterte satsingsområder som gir retning for kommunens øvrige planer og beslutninger. Den inneholder også overordnede arealstrategier som skal sikre at arealbruk og samfunnsutvikling ses i sammenheng.

Hvorfor har vi en samfunnsdel

Kommuneplanen er et lovpålagt dokument gjennom plan- og bygningsloven kapittel 11 som skal sikre medvirkning og forankring i lokalsamfunnet. Befolkningsutvikling, klimaendringer, teknologi, arbeidsliv og endringer i statlige rammebetingelser påvirker hvordan vi kan og bør utvikle kommunen. Planen gir oss muligheten til å tenke helhetlig og langsiktig, og sikrer at vi har en felles forståelse av hvor vi vil – og hvordan vi kommer dit. **Vår kommuneplan skal gi oss befolkningsvekst og et inkluderende lokalsamfunn.**

Hva må vi ta hensyn til

I arbeidet med samfunnsplanen har vi tatt hensyn til:

- Perspektivmeldingen 2024 (Meld. St. 31 (2023-2024))
- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, jf plan- og bygningsloven § 6-1
- Regionplan Agder 2030 og Regionplan Lister 2030

I tillegg er det tre perspektiver som er med oss i alt vi gjør:

FNs bærekraftsmål

I Sirdal skal vi ta vare på både folk, natur og framtida. Derfor bruker vi FN's 17 bærekraftsmål og de tre bærekraftsdimensjonene miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft som en rettesnor. Når vi jobber med samfunnsutfordringene og hvordan vi bruker arealene i kommunen, legger vi vekt på miljø og at samfunnsutviklingen skal være bærekraftig – både for oss som bor her nå, og for dem som kommer etter oss. Dette er vår måte å sørge for at Sirdal utvikler seg i tråd med både bærekraftsmålene og det vi trenger lokalt.

Folkehelse

Kommunen er pålagt å fremme folkehelse. Sirdal kommune ønsker å skape gode levekår for innbyggerne. Når folk har det godt, både fysisk og psykisk, blir det lettere å delta i jobb, skole og fritid, og forskjellene mellom folk blir mindre. Derfor er det

viktig for oss å legge til rette for trivsel og fellesskap – enten det handler om gode møteplasser, trygge nærmiljø eller tjenester som møter folks behov. Når vi tar vare på helsa til hver enkelt, bygger vi også et sterkere Sirdal.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Kommunen har en plikt til å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet. Verden er i endring, og vi merker det også her i Sirdal – både gjennom klimaendringer og en mer usikker situasjon i verden rundt oss. Derfor er det viktig at vi er godt forberedt. Sammen må vi derfor jobbe målrettet med å forstå risiko og gjøre kommunen vår mer robust. Vårt arbeid påvirker også regionalt og nasjonalt. Målet er klart: Vi skal beskytte folk, verdier og viktige funksjoner – og sørge for at Sirdal er en trygg kommune å bo i, nå og i framtida.

Kort om Sirdal

Antall innbyggere	1918
Areal	1554,28 km ²
Antall boliger	1192
Antall fritidsbygg	4409
Sysselsettingsgrad (20-66 år)	83,9%
Pendlingsstatistikk	213 personer pendler ut. 314 personer pendler inn.
Kraftproduksjon	Sirdal er Norges nest største kraftproduserende kommune. Årlig produksjon tilsvarer ca. 5% av all kraftproduksjon i Norge.
Verneområder	Vernet areal utgjør ca. 28 % av arealet i Sirdal. Dette er vernet etter naturmangfoldloven. Hovedparten av dette er landskapsvernområder (Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane og Frafjordheiane) og naturreservat (Øykjeheia, Instestøl og Bervamyr).

Sirdals verdier

Ved veivalg skal våre tre verdier være førende:

- **Kraftfull**
- **Nær**
- **Nyskapende**

Å sette spor

Denne samfunnsplanen skal sette varige spor.

Med fokus på bostedsattraktivitet, kunnskap og læring og samarbeid og samhandling skal vi møte de samfunnsutfordringer Sirdal står ovenfor.

Bostedsattraktivitet

Handler om å tiltrekke og beholde innbyggere, basert på kvaliteter som bomiljø, tjenester, arbeidsmuligheter, natur, kultur-tilbud og sosialt fellesskap.

Kunnskap og læring

Handler om at vi skal tilegne, utvikle og bruke kompetanse, erfaring og ferdigheter for å møte endrede behov og stadig utvikle oss.

Samarbeid og samhandling

Samarbeid handler om *hva* vi gjør sammen – å jobbe mot felles mål og løse oppgaver i fellesskap. Samhandling handler om *hvordan* vi jobber sammen, hvor kommunikasjon, relasjon og koordinering er en viktig del.

Sirdals samfunns- utfordringer

Sirdal er en stor kommune med variert natur – fra høyfjell og daler til skog og vann. Dette har gitt oss muligheter for både rekreasjon og verdifull ressursutnyttelse, med vannkraft som en sentral næring og flotte friluftsområder som brukes av mange. Vi har lenge hatt høy sysselsetting og mange som pendler inn til jobb, og økonomien vår har vært god. Samtidig står vi overfor noen utfordringer. Befolkningen blir eldre, og vi blir ikke så mange flere i årene som kommer. Ifølge SSB vil vi vokse litt fram til 2030, men deretter kan folketallet begynne å gå ned. Det betyr at vi må tenke nytt for å sikre gode

tjenester og et sterkt næringsliv også i framtida. Sirdal må også følge krav fra staten – for eksempel at vi skal levere gode tjenester til innbyggerne våre og ta ansvar for viktige oppgaver. I tillegg merker vi klimaendringene. Det blir større risiko for flom, ras og andre naturhendelser. Derfor må vi tenke langsiktig og ta vare på naturen samtidig som vi utvikler samfunnet vårt. Det er også ulike meninger og ønsker om hvordan vi skal bruke arealene våre. Selv om vi har god plass, må vi likevel gjøre kloke prioriteringer og ha rett balanse i arealbruk fremover.

På bakgrunn av dette har kommunestyret definert fire viktige samfunnsutfordringer vi må jobbe med for å møte framtida på en god måte. På de neste sidene kan du lese mer om hva de betyr, og hvordan vi skal jobbe med dem.

- **Demografi**
- **Tilgang på kompetanse og arbeidskraft**
- **Forventningsgapet**
- **Knapphet på arealressurser**

Demografi

I likhet med resten av landet, står Sirdal overfor en aldrende befolkning med en økende andel eldre og synkende fødselstall. Samtidig er det en betydelig urbanisering hvor flere mennesker flytter til byområder.

Hva vi vil oppnå

Vi skal være et generasjonsvennlig samfunn hvor alle trives.

Slik setter vi sporet

Bostedsattraktivitet

- Vi skal utvikle et aldersvennlig kommunesenter på Tonstad med korte avstander til sentrale funksjoner som bibliotek, offentlige tjenester, butikker, fritidsaktiviteter og møteplasser.
- Vi skal være en attraktiv kommune for unge og barnefamilier.
- Vi skal ha gode sosiale møteplasser.
- Vi skal legge til rette for å ha et godt og variert boligtilbud som dekker ulike livsfaser og behov.

Kunnskap og læring

- Vi skal tilrettelegge for å utnytte kompetanse og restarbeidsevne.
- Vi skal være åpne for å ta i bruk ny teknologi.

Samarbeid og samhandling

- Vi skal øke tilgjengeligheten i kommunen gjennom gode veier og arealer for gående og syklende.
- Vi skal styrke kollektivtilbudet gjennom etablering av et sentralt kollektivknutepunkt.
- Vi skal samarbeide med frivilligheten.
- Vi skal gjøre Sirdal sine kvaliteter kjent.

Tilgang på kompetanse og arbeidskraft

På landsbasis går flere ut av arbeidslivet enn de som kommer inn. Det er avgjørende å tiltrekke og beholde arbeidskraft og kompetanse, for å kunne levere tjenester av forventet kvalitet, og for å ha et positivt næringsliv.

Hva vi vil oppnå

Å være den foretrukne kommunen å arbeide, etablere og drive virksomhet i, nå og i fremtiden.

Slik setter vi sporet

Bostedsattraktivitet

- Vi skal ha gode vilkår for næringslivet og gründervirksomhet.
- Vi skal ha attraktive nærmiljøer, tilgjengelige varierte boliger og gode oppvekstvilkår.
- Vi skal ha et inkluderende og mangfoldig arbeidsmarked med gode arbeidsplasser.
- Vi skal være utviklingsorienterte.

Kunnskap og læring

- Vi skal ha en kultur for omstilling og innovasjon tilpasset fremtidens behov.
- Vi skal opprettholde og styrke tilbudet til videregående opplæring.
- Vi skal ha god utnyttelse av tilgjengelig arbeidskraft og kompetanse.

Samarbeid og samhandling

- Vi skal søke nettverk og samarbeid for å opprettholde tjenestetilbudet og ha et positivt næringsliv.
- Vi skal synliggjøre mulighetene som finnes i Sirdal.
- Vi skal samarbeide med utdanningsinstitusjoner.

Forventningsgapet

Kommunene blir bedt om å forberede innbyggerne på at forventningene til det offentlige må ned. Samtidig stiger statens forventninger til kommunen, særlig på kvalitet og rapportering. Sirdal har begrensninger ved manglende bredde og ressurstilgang, sammenliknet med store kommuner. Dette kan føre til et forventningsgap mellom kommunens mulighet til å levere, og forventningene fra innbyggere, besøkende og staten.

Hva vi vil oppnå

En felles forståelse for bærekraftig drift tilpasset fremtidens behov og tilgjengelige ressurser.

Slik setter vi sporet

Bostedsattraktivitet

- Vi skal tilpasse tjenestetilbudet til fremtiden.
- Vi skal legge til rette for god dialog.

Kunnskap og læring

- Vi skal videreutvikle interkommunalt samarbeid.
- Vi skal knytte oss til eksterne kompetansemiljøer.
- Vi skal styrke kompetanse og modernisere tjenestene.
- Vi skal ta i bruk ny teknologi og være åpne for innovative løsninger.

Samarbeid og samhandling

- Vi skal være pådriver for omstilling ved å jobbe for at organisasjonen er åpen for forandringer, og kan tilpasse seg nye behov og løsninger.
- Vi skal formidle hva kommunen kan levere, og jobbe med forventningsavklaring.
- Vi skal videreutvikle samarbeidet mellom frivilligheten, næringslivet og kommunen.
- Vi skal arbeide med organisasjonsutvikling og medarbeiderskap.

Knapphet på arealressurser

Det er ikke nok arealer i Sirdal til at alle interesser kan imøtekommes. Det finnes motstridende arealinteresser, som blant annet kraft, infrastruktur, landbruk, turisme, hyttebygging og friluftsliv. Samtidig må hensyn til villrein, vern av natur og forventningene til overordnede myndigheter ivaretas.

Hva vi vil oppnå

Sirdal skal ha en forutsigbar og kunnskapsbasert arealforvaltning, med veloverveide og tydelige prioriteringer.

Slik setter vi sporet

Bostedsattraktivitet

- Vi skal veie de ulike arealhensynene opp mot hverandre i alle planprosesser.
- Vi skal finne løsninger som gir høy samfunnsnytte.
- Vi skal redusere nedbygging av nye arealer.

Kunnskap og læring

- Vi skal utarbeide tydelige planer.
- Vi skal basere planarbeid på oppdatert kunnskap om natur, samfunnsbehov og overordnede føringer.

Samarbeid og samhandling

- Vi skal samarbeide med regionale og nasjonale myndigheter for å sikre helhetlige løsninger.
- Vi skal ha god informasjon rundt prosessene og valgene som gjøres, slik at det er tydelig hvorfor vi prioriterer og de konsekvensene det medfører.

Arealstrategi

Hva er en arealstrategi?

Arealstrategien er som en veiviser for arealbruk og viser hvordan kommunen vil bruke og ta vare på områdene sine i framtiden. Den sier noe om hvor det kan bygges, hvilke områder som skal beskyttes og hva kommunen vil prioritere, både for miljø, folk og økonomi.

Hva vi vil oppnå med vår arealstrategi

Arealstrategien skal legge til rette for en langsiktig, kunnskapsbasert og bærekraftig bruk og vern av våre arealer. Arealstrategiene skal bidra til å løse våre 4 samfunnsutfordringer.

- Vi skal forebygge risiko for tap av liv, skade på helse, miljø og viktig infrastruktur og materielle verdier gjennom arealplanleggingen.
- Vi skal prioritere samfunnsutvikling av Tonstad som Sirdals kommunesenter og øke bostedsattraktiviteten. Det må settes av arealer til ønsket utvikling.
- Vi skal utpeke ett lokalsenter i nordre del av dalen, og definere innhold.
- Vi skal prioritere fortetting og videreutvikling av eksisterende byggeområder.
- Vi skal bidra til spredt boligbygging basert på lokale behov og vurderinger.
- Vi skal opprettholde og eventuelt øke det totale arealet til landbruk. Eksisterende landbruksareal kan erstattes dersom andre viktige samfunnsmessige hensyn tilsier det.
- Vi skal utvikle ny fritidsbebyggelse gjennom fortetting av eksisterende hytteområder. Ny fritidsbebyggelse må ikke komme i konflikt med villreininteresser.
- Vi skal ha avsatte arealer til næringsformål.
- Vi skal i større grad ta hensyn til villrein i vår arealforvaltning.
- Vi skal beholde vår posisjon som kraftprodusent av ren grønn energi med hovedfokus rettet mot vannkraft.

Planens rolle og virkeområde

I planhierarkiet står kommuneplanens samfunnsdel øverst sammen med arealdelen. Samfunnsdelen gjelder for hele kommunen og favner bredt. Den har en styrende funksjon over handlingsprogrammer og økonomiplaner, og reguleringsplaner og arealstrategier (via samspill med kommuneplanens arealdel).

Når en ny kommuneplan vedtas, erstattes den gamle. Det innebærer:

- Oppdaterte mål og strategier – som reflekterer nye politiske prioriteringer, kunnskap og samfunnsutvikling

- Utskifting av styringsgrunnlag – gamle føringer og mål mister sin gyldighet
- Revisjon av underliggende planer - må vurderes opp mot ny samfunnsdel
- Ny forankring og implementering – organisasjonen må tilpasse seg og operasjonalisere den nye planen

Planens slagkraft ligger i dens evne til å samordne innsats på tvers og gi en helhetlig retning for samfunnsutviklingen. Den er et politisk dokument, vedtatt av kommunestyret, og skal være styrende for kommunens prioriteringer og ressursbruk.

